

TEXTUS.

De socrū & noverca.

7 Socrum quoque & novercam prohibitum est uxorem ducere: quia matris loco sunt. Quod & ipsum dissoluta demum affinitate procedit (1): alioquin si adhuc noverca est, id est, si adhuc patri tuo nupta est, communi jure impeditur tibi nubere; quia eadem duabus nupta esse non potest. Item si adhuc socrus est, id est, si adhuc filia ejus tibi nupta est: ideo impediuntur tibi nuptiae, quia duas uxores habere non potest.

Hujus §. & superioris eadem plane est sententia, ut nova explicatione non indigeat.

TEXTUS.

De comprivignis.

8 Mariti tamen filius ex alia uxore, & uxor filia ex alio marito, vel contra, matrimonium recte contrahunt: licet habeant fratrem, sororemve ex matrimonio postea contracto natos (2).

De quasi privigna, quasi nūru, & quasi noverca.

9 Si uxor tua post divorcium ex alio filiam procreaverit; haec non est quidem privigna tua: sed

(1) D. l. 5.

(2) Vid. post. l. 2. tit. 6. P. 4. regulam: item entre los.

Julianus ab hujusmodi nuptiis abstineri debere ait. Nam constat, nec sponsam filii nurum esse, nec patris sponsam novercam esse: rectius tamen & jure facturos eos, qui ab hujusmodi nuptiis abstinerint.

De servili cognitione.

10 Illud certum est, serviles quoque cognationes impedimento nuptiis esse, si forte pater & filia, aut frater & soror manumissi fuerint.

Sed nec hi tres §§. explicatione indigent. Et si quæras cur ea de qua in §. 9. non est privigna, responsum habes in eo quod scribit Festus: Privignus inde dictus est, quod prius genitus sit quam uxor secundo nuberet.

TEXTUS.

De reliquis prohibitionibus.

11 Sunt & aliæ personæ quæ propter diversas rationes nuptias contrahere prohibentur (3), quas in libris Digestorum seu Pandectarum ex jure veteri collectarum enumerari permissimus

COMMENTARIUS.

1 Sunt & aliæ personæ). Quales sunt tutor vel curator, liberive eorum, qui cum pupilla vel

(3) Vid. legem 10. & seqq. titul. 2. P. 4.

adulta nuptias contrahere vetantur, ne videlicet eo pacto rationum redditio intervertatur, l. tutor 36. & l. senatusconsulto 59. hoc tit. & tit. C. de interd. matr. inter pup. & tut. (1). Item Præses, vel qui officium in provincia administrat, provincialem uxorem ducere, prohibetur, l. si quis 38. hoc tit. (2). Lege quoque Julia vetatur Senator ducere libertinam, aut quæ ipsa, cuiusve patet artem ludricam fecerit, l. lege Julia 44. hoc tit.

2 , IN HISPANIA quoad personas quæ matrimonio jungi prohibentur, jus canonicum sequitur: uti & in cæteris, quæ a valorem matrimonii spectant. Unde præter prohibitionem infinitum in linea recta, eam agnoscimus usque ad quartum gradum inclusiva, ut loquuntur, & juxta computationem canoniam, in transversa seu lateraliter, tam inter affines, quam in cognatis: dum tamen affinitas ex matrimonio nascatur: nam si ex illicito coitu oritur, secundum gradum non excedit. Matrimonium vero tantum ratum, & sponsalia valida impedimentum pariunt inter unum ex contrahentibus, & alterius cognatos, quod publicæ honestatis dicitur, intra quartum gradum in matrimonio, & primum in sponsalibus, conclusum. Cognatio democratica spiritualis, ex baptisme proveniens, ad baptizatum dunt, taxat, ejusdemque patrem &

COMMENTARIUS.

1 Nec vir, nec uxor.) Sunt enim hæc justi conjungii nomina. Poena igitur communis omnium injustiarum conjunctionum est, quod ipso jure tales nuptiae nullæ sint: sicut nec cætera consistunt,

(1) L. 6. tit. 17. P. 7.

(2) L. 2. tit. 14. P. 4.

(3) L. 1. & 2. tit. 17. P. 4.

(4) Princ. & l. 1. tit. 15. P. 4.

TEXTUS.

De poenis injustiarum nuptiarum.

quæ contra leges fiunt, l. 5. C. de legibus.

2 Nec dos). Matrimonium quidem sine dote esse potest, at dos esse non potest sine matrimonio, l. 3. de jur. dot. (1).

3 Quantum ad patriam potestatem). Comparatio eorum, qui ex injusto matrimonio nati sunt, cum iis, quos mater vulgo concipit, quoad patriam potestatem, cuius solius rei gratia *hic* de nupiis quæritur, & neutri de hoc jure quoad hunc effectum patrem habere intelliguntur: quoniam ne mo respectu eorum, quæ sunt juris civilis, filius intelligitur, nisi qui ex viro & uxore natus est, l. 6. de his qui sui vel alien. jur. sunt (2).

4 Cum *v* iis pater incertus sit). Hæc verba non obscure innuunt, non tantum vulgo quæsitos incertum habere patrem, sed etiam eos, qui sunt ex injustis nuptiis procreati. Et vulgo quidem conceptos patrem demonstrare non posse certum est (3). At nati ex ea, quæ cum uno tantum licet illicite rem habuit, non videntur dici posse, habere incertum patrem; quod & verum est (4). Sed tamen, quantum ad Patriam potestatem attinet (quod ideo etiam nominatim expressit Justinianus *hic*); non modo vulgivaga venere concepti patrem habere non intelliguntur; verum

etiam omnes, qui extra nuptias quæsiti sunt, licet patrem demonstrare possint, ex incerto tamen patre nati dicuntur, & pro vulgo quæsitis spuriisque habentur, l. vulgo 23. de stat. homin. l. 3. Cod. solut. matrim. (5).

5 Unde solent spuri appella ri). Romani iisdem notis, & prænomen *Spurius*, & vulgo quæsitos designabant, nisi quod illud ita notabant SP., hos S.P. interposito puncto, tanquam sine patre.

6 Nec dotis, nec donationis). Quod dotis, aut donationis nomine propter nuptias ob injustum conjungium datum est, caducum fit, id est, fisco vindicatur, l. 52. l. dote 61. hoc tit. (6). Præterquam si qui aut errore accerrimo, non affectato, neque ex levi causa decepti sunt, aut ætatis lubrico lapsi, leg. 4. C. de inc. nupt. (7). In foeminis etiam error juris excusat, sed positivi duntaxat; eoque referimus, l. 7. C. de donat. inter virum & uxor. l. 2. §. 2. de his quæ ut indign.

7 IN HISPANIA si qui matrimonium clandestinum contraherint, omnia bona tam contrahentium, quam illorum, qui interfuerint, fisco applicantur; & insuper poena exilii ab his Regnis omnibus imponitur; estque juxta exhortationis causa, l. 5. tit. 2. lib. 10. Nov. Recop.

(1) Arg. pr. tit. 11. P. 4 *v*
l. 1. tit. 17. d. P. 4.

(2) Pr. *v* l. 1. tit. 15. P. 4.
(3) L. 1. tit. 15. P. 4.

(4) L. 5. tit. 19. P. 4.
(5) Pr. *v* l. 1. tit. 17. P. 4.

(6) L. 51. tit. 14. P. 5.
(7) D. l. 51.

TEXTUS.

De legitimatione.

13 Aliquando autem evenit, ut liberi, qui statim, ut nati sunt, in potestate parentum non sunt, postea redigantur in potestatem patris: qualis est *is*, qui dum naturalis fuerat, postea curiae datus, potestati patris subjicitur (1): necnon *is*, qui a muliere libera procreatus, cuius matrimonium minime legibus interdictum fuerat (2), sed ad quam pater consuetudinem habuerat, postea ex nostra constitutiene, dotalibus instrumentis compositis in potestate patris efficitur. Quod *v* aliis liberis, qui ex eodem matrimonio fuerint procreati, similiter nostra constitutio præbuit.

COMMENTARIUS.

1 Transit *hic* Imperator ad alterum modum constituendæ patræ potestatis, qui legitimatio dicitur, & est: *Actus quo liberi extra nuptias suscepti efficiuntur legitimi*. Species legitimationis tres sunt: nam aut per curiæ oblationem fit; aut per subsequens matrimonium; aut denique per rescriptum Principis (3): quarum duæ priores *hic* tantum proponuntur: tertius enim modus est ex legibus novellis. Sunt qui quartam speciem adjiciunt,

(1) L. 5. tit. 15. P. 4.

(2) L. 1. tit. 5. lib. 10. N. R.

(3) L. 1. tit. 13. P. 4. l. 4.
v seq. tit. 15. P. 4.

Tom. I.

(4) L. 1. tit. 15. P. 4. lib. 1.

tit. 5. lib. 10. Nov. Recop.

(5) L. 5. tit. 20. lib. 10. N. R.

(6) D. l. 1. tit. 15. P. 4.

3 Postea curiae datus) (1). Primus legitimandi modus est oblatio curiae. Curia in municipiis & coloniis idem erat quod Romæ Senatus, & Decuriones, qui Senatores, inde dieti, quod ex iis, qui in coloniam deducebantur, decima pars consilio publico sive curiae adscribebatur, auctore Pompon. l. pupillus 239. §. Decuriones 5. de verb. sign. In Imp. constitutionibus vulgo Curiales appellantur. Naturalis quoque filia si Curiali uxor a patre data esset, jus filiæfam. adipiscetur, l. 3. C. de natur. lib. (2). De hoc legitimandi modo latius agit Justinianus novell. 89. cap. 2. V seqq.

4 Necon is, qui ex muliere libera). Secundus legitimationis modus est, cum pater concubinam, ex qua liberos naturales habet, uxorem dicit. Nuptiarum quidem per se hæc vis est, ut liberi ex iis nati legitimi sint & in potestate patris: sed ut ante nati nuptiis subsecutis legitimi fiant, extrinsecus nuptiis accedit, & a beneficio legis est, cuius solius potestate legitimi censentur. Vide de hoc originis paternæ confirmandæ modo l. 10. Cod. de natur. liber. novell. 89. cap. 8.

5 Cujus matrimonium minime interdictum). (3) Hoc ex eo necessario efficitur, quod concubina uxor ducenda est. Satis est autem; ut uxor esse possit, licet ad tempus impediatur: veluti si Præ-

(1) L. 6. tit. 15. P. 4.

(2) L. 8. d. tit. 15.

(3) L. 1. tit. 5. lib. 10. N. R.

ses provincialem in concubinatu habuerit, & finita administratio ne provinciæ eam uxorem ducat, l. ult. de concub.

6 Quod v aliis liberis, qui ex eodem). Vitiosa proculdubio hæc lectio est. Quis enim dubitet, eos liberos, qui ex justis nuptiis procreati sunt, legitimos esse? Quamobrem cum Hotom. lego: Quod, etsi nulli alii liberi ex eodem matrimonio nati fuerint, v. de quo dubitari poterat propter constitutionem Justiniani in l. 10. C. de natur. liber. & dubitatum fuisse constat ex l. 11. C. eod. ubi hæc controversia deciditur (4).

7 Tertium genus legitimationis postea accessit, nempe quæ fit per rescriptum Principis (5). Per rescriptum Principis legitimantur liberi naturales ad supplicationem patris, qui legitimam prolem non habet, & concubinam uxorem vel non potest ducere, puta quia mortua sit, aut se subducat; vel non honeste potest, ob vitæ scilicet turpitudinem, auth. Præterea C. de nat. lib. nov. 74. c. 2. nov. 89. c. 9. & 10. vel ad supplicationem filii, si pater eum hæredem instituit, vel testamento dixerit, desiderare se, ut natalibus restituantur, d. cap. 10. (6). Potest sane Princeps ex plenitudine potestatis filium naturalem legitimum facere, etiamsi pater legitimos liberos habeat, aut matrimonium cum matre inire possit. Cæterum non

(4) Arg. l. 5. tit. 15. P. 4.

(5) L. 4. tit. 15. P. 4.

(6) L. 6. tit. 15. P. 4.

intelligitur Princeps id velle facere, nisi rescripto id nominatum comprehensum fuerit, Myns. 1. obs. 31. Gall. 2. obs. 142. num. 8. Perez. ubi supr. num. 12. Plane non rescinditur legitimatio semel concessa, quamvis postea ex justo matrimonio soboles patri agnascatur, Tulden. ad tit. C. de natur. lib. n. 5. Hæc legitimatio tantum in bonis legitimantis tribuit legitimato, quantum liberis legitimis juis naturæ. Cognatos autem non tangere, exceptis iis, qui in eam consentiunt, neque ad feuda pertinere, nisi id quoque nominatum cautum sit, notat Gratian. 1. manud. 12. add. Nyns. 5. obs. 42.

8 , IN HISPANIA tres memoratae legitimationis species probatæ sunt, l. 4. & seqq. tit. 15. P. 4. l. 1. tit. 13. eod. l. 7. tit. 20. l. 10. Nov. Recop. Cæterum eam, quæ per oblationem curiæ dictatur, in desuetudinem abiisse, testantur Torres & Verni hoc textu Illa vero, quæ per subsequens matrimonium contingit, nuptia-

TITULUS UNDECIMUS

DE ADOPTIONIBUS (1).

D. Lib. 1. Tit. 7. Cod. Lib. 8. Tit. 48.

1 E xpositi sunt in superiori titulo duo priores modi constitutæ patriæ potestatis, nuptiæ & legitimatio: sequitur nunc ter-

(1) Tit. 7. P. 4. tit. 16. eod.

tius, adoptio. Adoptio est: Actionis legitimus, quo in jus v. locum filiorum famil. adsciscimus eos, qui nobis extranei sunt, in sola-

tium eorum, qui liberos non habent, inventus (1). Genus est actus legitimus, l. 3. l. 4. hoc tit. Sequentia differentiam continent, qua hic actus a reliquis legitimis actibus discernitur; quales sunt emancipatio, manumissio, & si qui sunt similes. Postrema verba finem indicant, quem etiam Theophilus expressit, & indicat Ulpian. l. 15. §. 2. hoc tit. itemque Cicero orat. pro domo sua. Origo adoptionis antiquissima est. Non enim Romani solum, verum etiam Græci in solarium orbitatis filios sibi adsciscere solebant, ut ex Æginetico Isocratis, & Plutarcho in Theseo liquet. Apud Hebræos quoque, & Assyrios, atque Ægyptios in usu fuisse adoptionem, testes sunt Joseph. I. antiq. 15. Beros. lib. 5. de florat. Diod. Siculus 4. biblioth. Moses a filia Pharaonis adoptatus traditur Exod. cap. 2.

TEXTUS.

Continuatio.

Non solum autem naturales liberi, secundum ea, quæ diximus, in potestate nostra sunt, verum etiam ii, quos adoptamus (2).

COMMENTARIUS.

I Filiosfamil. non solum natura, verum etiam adoptiones faciunt, l. 1. hoc tit. Per natura-

(1) L. 1. tit. 16.

(2) L. 1. tit. 16. P. 4.

les liberos hoc loco intelligi oportet eos, qui sunt ex justis nuptiis procreati; ea enim perpetua est naturalium liberorum significatio, cum opponuntur adoptivis, ut pote legitimis tantum, & diversæ ejusdem generis speciei, §. 7. infr. eod. §. 4. infr. de exhæred. liber. l. 31. hoc tit. At cum naturales opponuntur legitimis in genere, qui legitimi non sunt, significantur, & naturales duntaxat, §. ult. tit. superioris, tot. tit. Cod. de natural. liber. quod & in voce parentis naturalis similiter observandum.

TEXTUS.

Divisio adoptionis.

I Adoptio autem duobus modis fit, aut principali rescripto, aut imperio Magistratus. Imperatoris auctoritate adoptare quis potest eos, easve, qui, quæve sui juris sunt, quæ species adoptionis dicitur adrogatio. Imperio Magistratus adoptamus eos, easve, qui, quæve in potestate parentum sunt: sive primum gradum liberorum obtineant, qualis est filius, filia: sive inferiorem, qualis est nepos, neptis, pronepos, proneptis (3).

COMMENTARIUS.

I Duæ sunt species adoptionis, quarum altera adrogatio dicitur, altera, quia proprio caret,

(3) Lib. 7. tit. 4. P. 4.

De adoptionibus.

generis nomine adoptio appellatur, quod in jure nostro frequenter usu venit. Nam cum plura sint negotia, quam vocabula, l. 4. de præscr. verb. sæpe fit, ut verba, quæ vi sua generalem significationem habent, ex instituto loquentis certam speciem indicent, eam nimis, quæ proprio nomine destituitur, & cui feretur tum species ejusdem generis, quæ proprium nomen habet, opponi aut apponi solet, ut observare licet in vocibus cognatio, servitus, actio, & sexcentis aliis. Adrogatio est: Adoptio eorum, qui sunt sui juris, facta auctoritate Principis. Duo igitur sunt hujus adoptionis propria: primum, quod eorum tantum est, qui sunt sui juris; alterum, quod fieri debet auctoritate Principis (1). Quia olim in comitiis fieri debebat auctore populo.

2 Adoptio in specie est: Adoptio eorum, qui sunt in potestate, fitque auctore patre, qui in potestate habet, apud Magistratum, apud quem est legis actio, l. 4. hoc tit. l. 1. C. eod. l. 3. de offic. Proc. (2). Legis actio est: Id, quod fit ex præscripto & forma legis cum solemnibus ad rem aliquam peragendam constitutis: quibus solemnibus peragendis si lex Magistratum designaret, penes eum dicebatur esse legis actio. De formulis adoptionum, & mancipacionum solemnibus studiosi antiquitatis consulunt Gell. lib. 5. cap. 19. Gruch. 3. de comit.

(1) D. l. 7. vers. La una.

(2) D. l. 7. tit. 7. P. 4.

Roman. 3. Boet. in Top. Cicer. Rævard. cap. 16. ad leg. XII. Tab. Brisson. lib. 1. antiq. cap. 7. de legis actionibus, & lib. 4. antiq. cap. 20.

3 IN HISPANIA non aliter adrogatio procedit, quam præcedente espresso adrogati con-sensu: in adoptione autem tacitus adoptati sufficit, l. 1. tit. 16. P. 4.

TEXTUS.

Qui possunt adoptare filium-familias, vel non.

2 Sed hodie ex nostra constitutione, cum filiusfamilias a patre naturali extraneæ personæ in adoptionem datur, jura patris naturalis minime dissolvuntur; nec quidquam ad patrem adoptivum transit, nec in potestate ejus est: licet ab intestato jura successionis ei a nobis tributa sint. Si vero pater naturalis non extraneo, sed avo filii sui materno, vel si ipse pater naturalis fuerit emancipatus, etiam avo, vel proavo simili modo paterno vel materno filium suum dederit in adoptionem, in hoc casu, quia concurrunt in unam personam & naturalia, & adoptionis jura, manet stabile jus patris adoptivi, & naturali vinculo copulatum, & legitimo adoptionis modo constitutum; ut & in familia, & in potestate hujusmodi patris adoptivi sit (3).

vers. La seconda.

(3) L. 9. & 10. tit. 16. P. 4.